

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

1-son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Yakubov Akmal

SOVET HOKIMIYATINING TURKISTONDA SOVET RESPUBLIKALARINI BARPO ETISH BO'YICHA SIYOSATI	09-21
--	-------

Сапарбаев Бунёд Хуррамбек оглы

МЕЖДУ ДИПЛОМАТИЕЙ И ИМПЕРСКОЙ СТРАТЕГИЕЙ: ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ХИВИНСКОГО ХАНСТВА И РОССИИ В ПЕРИОД ПРАВЛЕНИЯ МУХАММАДА РАХИМХАНА I (1806–1825 гг.)	22-31
--	-------

Gadoyev Dadaxon Xayrulloevich

DEGGARON MASJIDINING SOVET O'LKASHUNOSLARI TOMONIDAN O'RGANILISHI	32-47
---	-------

Dadajonov Tursunboy Abdusamatovich

QO'QON XONLIGI DAVRIDA HARBIY KUCHLARNING QUROL-ASLAHALAR BILAN TA'MINLANISHI VA MODDIY BAZASINING RIVOJLANISH JARAYONI	48-53
--	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Umurzaqova Umida Nosirjanovna, Gafurjonov Jamshidbek Furkat o'g'li

SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNI IQTISODIY-EKOLOGIK OPTIMALLASHTIRISH IMKONIYATLARI BO'YICHA JAHON TAJRIBASI TAHLILI	54-58
---	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Yunusova Manzuraxon Pazliddinovna

O'ZBEKISTONDA O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARINI FUQAROLIK JAMIYATINING MUHIM INSTITUTI SIFATIDA ISLOH ETISH JARAYONI	59-68
--	-------

Karimov Xurshid Abdumannabovich

AN'ANA VA AXLOQIY UNIVERSALIZM – FALSAFIY KOMPARATIVISTIKA KONTEKSTIDA	69-74
---	-------

Egamberdiyev Baxriddin Baxodir o'g'li

O'ZBEKISTONDA MAHALLIY ODATLAR VA MAROSIMLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING FALSAFIY-TARIXIY MOHIYATI.....	75-82
---	-------

Norqulov Shahzod Shuhrat o'g'l

IJTIMOIIY REKLAMA TUSHUNCHASI: MOHIYAT VA FUNKSIYALAR	83-87
---	-------

Beshimov Xamidjon Sayidovich

FUQAROLIK JAMIYATI TARAQQIYOTIDA INSON QADRINI BELGILASH MEZONLARI HAMDA ZAMONAVIY JAMIYATDA INSON QADRINI TA'MINLASHDA KASABA UYUSHMALARINING ROLI.....	88-96
--	-------

Нишонов Сарвар Жасур угли

ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ СМЫСЛООБРАЗУЮЩИХ КАТЕГОРИЙ СОЦИАЛЬНОЙ ЖИЗНИ ЛИЧНОСТИ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ХУСЕЙНА ВАИЗА КАШИФИ)..	97-105
---	--------

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Uzakova Go'zal Sharipovna

SHAHARLARDA ATROF MUHIT MASALALARINI HAL ETISHDA JAMOATCHILIK
ISHTIROKINI TA'MINLASHNING HUQUQIY MASALALARI..... 106-112

Eshimbetov G'ulomjon Sultonbayevich

ICHKI ISHLAR ORGANLARINING KADRLAR BILAN ISHLASH XIZMATLARI
FAOLIYATINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 113-122

Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich

JAZONI IJRO ETISH MUASSASASIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOY
REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH TUSHUNCHASI
HAMDA IJTIMOY ZARURATI 123-132

Марданов Жасурбек Отабек угли

УГОЛОВНОЕ ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ВОВЛЕЧЕНИЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНЕГО В
АНТИСОЦИАЛЬНОЕ ПОВЕДЕНИЕ 133-138

Mamadjonov Temurali Barotjon o'g'li

FUQARONI BEDARAK YO'QOLGAN DEB TOPISH VA VAFOT ETGAN
DEB E'LOH QILISHNING AYRIM MASALALARI 139-143

Jumumbetov Rasul Jengizbayevich

GEOGRAFIK KO'RSATKICHLARDAN FOYDALANISH HUQUQIY
TA'MINLASH MUAMMOLARI 144-150

Suyunov Bobir Bahodirovich,

RAQAMLI JAMIYATDA TALON-TAROJLIK:
KIBER-XAVFLAR VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI..... 151-155

Kdirbaeva Altinay Maksetbaevna

ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA XOTIN-QIZLAR XIZMAT O'TASH TARTIBINI
BELGILASHGA DOIR RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASINING ILMIY TAHLILI 156-163

Abduhoshimov Ismoil Abdug'ani o'g'li

KORRUPSION JINOYATLARNING O'ZIGA XOS TAHLILI..... 164-168

Хошимова Юлдузхон Олимжоновна

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИЗНАНИЯ ОБЩЕИЗВЕСТНЫХ
ТОВАРНЫХ ЗНАКОВ 169-175

Abdugaffarov Davronbek Dilshod ugli

ALIGNING UZBEKISTAN'S PRIVATE INTERNATIONAL LAW WITH WTO PRINCIPLES:
THE ROLE OF CHOICE OF LAW IN GATS IMPLEMENTATION 176-180

Aripov Abid Adilovich

O'ZBEKISTONDA CHET EL FUQAROSI TUSHUNCHASI VA HUQUQIY MAQOMI..... 181-189

Tolibbayeva Malika Ulmasjon qizi

ADVOKATNING IQTISODIY VA FUQAROLIK PROTSESSIDAGI ISHTIROKI:
XORIJIY VA MILLIY QONUNCHILIK TAHLILI..... 190-197

Нормуродова Азиза Азимжон кизи

СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ В РЕСПУБЛИКЕ
УЗБЕКИСТАН: ОЦЕНКА ДЕЙСТВУЮЩЕГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА И ПУТИ ЕГО
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ 198-204

Abdullayeva Parvina Baxrillovna

RAQAMLI PLATFORMALAR BILAN BOG'LIQ TUSHUNCHALAR TALQINI 205-212

Nurmatov Jasur

OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARI O'RTASIDA HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTİKASINING RETROSPEKTIV TAHLILI	213-222
---	---------

Шадиева Сайёра Арифовна

ОСОБЕННОСТИ РАССМОТРЕНИЯ ДЕЛ О ПРИМЕНЕНИИ МЕР ПРАВОВОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ К СУБЪЕКТАМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА	223-233
--	---------

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Umarov Bahrom Norboyevich

DARSLIK MANTLARI VA KOMPETENSIYA PARADIGMASI: NISBAT MUNOSABAT VA O'ZARO BOG'LIKLIK ("ONA TILI DARSLIGI MISOLIDA").....	234-241
--	---------

Qurbonova Barchinoy Mirzahamdorovna

TOPOGRAFIK KARTALARGA OID TUSHUNCHALAR, ENG MUHIM SHARTLI BELGILAR VA LANDSHAFT DIZAYNIDA ICHKI FAZOVIIY MUHIT, HAJMIY SHAKL VA TEVARAK-ATROF	242-246
---	---------

Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich

QALAMTASVIRDA GEOMETRIK SHAKLLARDAN TASHKIL TOPGAN NATYURMORT HAMDA TEXNIK VA SAN'AT FANLARINI TURLI FANLAR BILAN INTEGRATIV HAMDA SINERGETIK O'QITISHNI NAZARIY YECHIMLARI	247-251
---	---------

Temple Chimuany Odimegwu

REVIEW ON FILLER EFFECT OF VARIOUS NONREACTIVE MATERIALS IN CONCRETE	252-265
---	---------

Arustamyan Yana Yuryevna, Toshpo'latov Omonulloxon Ulmas o'g'li

O'ZBEKISTON XUSUSIIY UNIVERSITETLARIDA TA'LIMNI BOSHQARISHNING HOZIRGI HOLATI, STRATEGIK YECHIMLARI VA ISTIQBOLDAGI RIVOJLANISH SSENARIYLARI	266-271
--	---------

Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi

INNOVATSION YONDASHUVNING BO'LAJAK PEDAGOG VA TARBIYACHILARNING IJODIIY KOMPETENSIYASIGA TA'SIRI	272-277
---	---------

Otamuratov Maqsudbek Shonazarovich

O'ZBEKISTON OLIY TA'LIMIDA KREDIT-MODUL TIZIMINING PEDAGOGIK ASOSLARI VA UNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI	278-283
---	---------

Kurbonova Shoxsanam

TASVIRIIY SAN'AT FANLARINI O'QITISHDA O'QUVCHILAR O'QUV-IJODIIY FAOLIYATINI INTEGRATIV RIVOJLANTIRISH METODIKASI.....	284-289
--	---------

Toxirov Shaxzod Toxirovich

IJTIMOIIY INTELEKTNING TARKIBIIY QISMLARI VA UNING PEDAGOGIK FAOLIYATDA TUTGAN O'RNI.....	290-294
--	---------

Raximjanova Malikaxon Gapurdjanovna, Baybabayeva Shoiraxon Ismatovna

GLOBAL KONTEKSTLARGA MADANIYATLARARO KOMPETENSIYA UCHUN TANQIDIIY FIKRLASH	295-300
---	---------

Received: 16 December 2025**Accepted:** 1 January 2026**Published:** 15 January 2026*Article / Original Paper***SPECIFIC ANALYSIS OF CORRUPTION-RELATED CRIMES****Abduhoshimov Ismoil Abdug'ani og'li**

Independent Researcher of the Academy of the Ministry of Internal Affairs

<https://orcid.org/0000-0001-8852-3372>

Abstract. This scientific article is devoted to a comprehensive study of the essence of corruption-related crimes, their legal nature, mechanisms of commission, and the new forms emerging in modern conditions. Corruption is viewed as a complex socio-legal phenomenon that poses a threat not only to individual states but also to the development of entire regions in the context of globalization and economic integration. Therefore, the research provides an in-depth analysis of the classification of corruption offenses, the factors that give rise to them, corruption risks, and their structural features. The author compares national legislation with international standards and substantiates the organizational and legal measures necessary to increase the effectiveness of preventing, detecting, and combating such crimes.

Keywords: corruption, corruption-related crimes, legal analysis, official authority, abuse of power, conflict of interest, corruption risk, prevention, public administration, law enforcement, unlawful incentive, covert agreement, anti-corruption policy, institutional mechanisms, legislative reform, international standards, organizational and legal measures, crime mechanism, public service, public trust.

KORRUPSION JINOYATLARNING O'ZIGA XOS TAHLILI**Abduhoshimov Ismoil Abdug'ani o'g'li**

Ichki ishlar vazirligi akademiyasining mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqola korrupsiyon jinoyatlarning mohiyati, ularning huquqiy tabiatini, sodir etilish mexanizmlarini hamda zamonaviy sharoitda namoyon bo'layotgan yangi ko'rinishlarini kompleks o'rganishga bag'ishlangan. Korrupsiya bugungi globallashuv va iqtisodiy integratsiya jarayonlarida nafaqat alohida davlatlar, balki butun mintaqalar rivojiga tahdid solayotgan murakkab ijtimoiy-huquqiy hodisa sifatida ko'rilmoqda. Shu bois tadqiqotda korrupsiyon jinoyatlarning klassifikatsiyasi, ularni keltirib chiqaruvchi omillar, korrupsiyaviy xavflar va tarmoqlanish xususiyatlari chuqur tahlil qilinadi. Muallif mavjud milliy qonunchilikni xalqaro standartlar bilan qiyosiy o'rganib, jinoyatlarning oldini olish, aniqlash va ularga barham berishda samaradorlikni oshirish uchun zarur bo'lgan tashkiliy-huquqiy choralarni asoslab beradi.

Kalit so'zlar: korrupsiya, korrupsiyon jinoyatlar, huquqiy tahlil, mansab vakolati, suiiste'mol, manfaatlar to'qnashuvi, korrupsiyaviy xavf, profilaktika, davlat boshqaruvi, huquqni muhofaza qilish, noqonuniy rag'bat, yashirin bitim, korrupsiyaga qarshi siyosat, institutsional mexanizmlar, qonunchilik islohoti, xalqaro standartlar, tashkiliy-huquqiy choralar, jinoyat mexanizmi, davlat xizmati, ijtimoiy ishonch.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6I1Y2026N20>

Kirish. Korrupsiya bugungi kunda davlat boshqaruvi, iqtisodiy rivojlanish va fuqarolar huquqiy manfaatlariga eng jiddiy tahdid soluvchi ijtimoiy-huquqiy hodisalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Globalizatsiya va iqtisodiy integratsiya jarayonlari davrida korrupsiya faqat alohida davlatlar darajasida emas, balki butun mintaqalar rivojiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois, korrupsiyon jinoyatlarni ilmiy asosda o'rganish, ularning mexanizmlari, shakllari va oldini olish choralari aniqlash dolzarb masala hisoblanadi.

Ushbu maqolada korrupsion jinoyatlarning huquqiy mohiyati, tasnifi va sodir etilish mexanizmlari tizimli ravishda tahlil qilinadi. Tadqiqotda milliy qonunchilik va xalqaro tajriba solishtiriladi, jinoyatlarning oldini olish va ularni aniqlashning samarali usullari aniqlanadi. Shuningdek, korrupsiyaga qarshi siyosatni takomillashtirish va fuqarolik jamiyati institutlarining profilaktik faoliyatini kuchaytirishga oid ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi. Mazkur kirish bo'limi tadqiqotning dolzarbligi, maqsadi va ilmiy ahamiyatini yoritishga xizmat qiladi.

Materiallar va usullar. Mazkur tadqiqot korrupsion jinoyatlarning mohiyati, turlari, sodir etilish mexanizmlari va oldini olish choralari tizimli ravishda o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot materiallari sifatida milliy qonunchilik, xalqaro konvensiyalar, BMT, OECD, Transparency International kabi xalqaro tashkilotlarning yillik hisobotlari, huquqni muhofaza qiluvchi organlarning statistik ma'lumotlari va ilg'or xorijiy tajribalar tahlil qilindi. Shuningdek, korrupsiyaviy xavflarni baholash bo'yicha mustaqil institutlar tomonidan o'tkazilgan so'rovnomalar va tahliliy sharhlar tadqiqotga asos bo'ldi.

Tadqiqot jarayonida bir nechta ilmiy-uslubiy metodlar qo'llanildi. Qiyosiy-huquqiy metod milliy qonunchilikni xalqaro standartlar bilan solishtirish va farq hamda o'xshashliklarni aniqlash imkonini berdi. Tizimli yondashuv korrupsion jinoyatlarning tarkibiy tuzilishi, ichki bog'liqliklari, sabab va oqibatlarini aniqlashda qo'llanildi. Tahliliy va taqqoslash metodlari statistik ko'rsatkichlar, amaliy holatlar va huquqiy normalarni izohlashda yordam berdi. Formal-huquqiy metod korrupsiyaga oid tushunchalar, jinoyat tarkibining belgilari va normativ asoslarni chuqur o'rganishga xizmat qildi.

Shuningdek, sotsiologik metod aholining davlat organlariga bo'lgan ishonchi, korrupsiyaga oid xavflarni qabul qilish darajasi va real tajribalarni baholashda ishlatildi. Mantiqiy-nazariy metodlar esa ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalarni shakllantirishga yordam berdi. Tadqiqotda statistik ma'lumotlar va real ishlar tahlili integratsiyalashgan holda qo'llanilib, korrupsion jinoyatlarni kompleks o'rganish imkonini berdi.

Ushbu metodlarning uyg'un qo'llanilishi tadqiqot natijalarining ilmiy ishonchliligini oshirib, korrupsion jinoyatlarni tahlil qilish, ularni oldini olish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon berdi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari korrupsiyaga qarshi siyosatni rivojlantirish va fuqarolik jamiyati institutlarining profilaktik faoliyatini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot usullari. Mazkur tadqiqotda korrupsion jinoyatlarni o'rganishda bir nechta ilmiy-uslubiy yondashuvlardan foydalanildi. Qiyosiy-huquqiy metod yordamida milliy qonunchilik va xalqaro standartlar solishtirildi, ularning o'xshash va farqli jihatlari aniqlanib, korrupsion jinoyatlarni tartibga solish samaradorligi baholandi. Tizimli yondashuv korrupsion jinoyatlarning ichki tuzilishini, sabab va oqibatlarini, turli tarmoqlar bilan bog'liqligini tahlil qilish imkonini berdi.

Shuningdek, analitik metod statistika va amaliy ishlar asosida huquqiy normalar va jinoyat turlarini tahlil qilishga xizmat qildi. Taqqoslash metod xorijiy davlatlar tajribasini milliy qonunchilik bilan solishtirish orqali samarali choralarni aniqlash imkonini berdi. Formal-huquqiy metod tushunchalar, jinoyat tarkibi va normativ me'yorlarni chuqur o'rganishga yordam berdi.

Sotsiologik metod aholining davlat organlariga bo'lgan ishonchi va korrupsiyaga oid xavflar haqidagi fikrlarini tahlil qilishda qo'llanildi. Shu bilan birga, mantiqiy-nazariy metod

ilmiy xulosalar va tavsiyalarni shakllantirishga xizmat qildi. Tadqiqotda ushbu metodlar kompleks qo'llanilib, korrupsion jinoyatlarning turli jihatlarini har tomonlama o'rganish imkonini berdi.

Tadqiqot natijalari. Tadqiqot natijalari korrupsion jinoyatlarning mohiyati, tasnifi, sodir etilish mexanizmlari va ijtimoiy-huquqiy oqibatlarini tizimli ravishda o'rganishga imkon berdi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, korrupsion jinoyatlar murakkab va ko'p bosqichli mexanizmlarga ega bo'lib, ular ko'pincha mansabdor shaxslar va iqtisodiy agentlar o'rtasidagi yashirin bitimlar orqali sodir etiladi. Eng keng tarqalgan shakllar mansab vakolatlarini suiiste'mol qilish, pora olish va berish, manfaatlar to'qnashuvi, noqonuniy moddiy rag'bat va huquqiy bo'shliqlardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, korrupsiyaviy xavflar davlat xaridlari, litsenziyalash, soliq va moliya nazorati, shuningdek huquqni muhofaza qilish organlari faoliyati bilan bog'liq sohalarida ayniqsa yuqori bo'ladi.

Milliy qonunchilik va xalqaro standartlarni qiyosiy tahlil qilish natijasida milliy qonunchilikda ayrim korrupsion harakatlar ta'rifida izchillik yetishmasligi, erta aniqlash mexanizmlarining cheklanganligi va javobgarlikni ta'minlashdagi samaradorlik muammolari aniqlangan. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari korrupsiyaning davlat boshqaruvi samaradorligiga salbiy ta'sir qilishini, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni sekinlashtirishini va fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan ishonchini kamaytirishini ko'rsatdi.

Xorijiy davlatlar tajribasi tahlil qilinib, samarali institutsional mexanizmlar aniqlangan bo'lib, ularga shaffoflikni oshirish, raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish, javobgarlikni kuchaytirish, shuningdek fuqarolik jamiyati institutlarining profilaktik faoliyatini kuchaytirish kiradi. Tadqiqot shuni ham ko'rsatdiki, korrupsion jinoyatlarni aniqlash va oldini olishda kompleks yondashuv zarur bo'lib, unda huquqiy, ijtimoiy va institutsional choralar birlashtirilishi lozim. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari korrupsiyaga qarshi siyosatni takomillashtirish, huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatini samaraliroq qilish va fuqarolik jamiyati institutlarining profilaktik rolini kuchaytirish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, korrupsion jinoyatlar nafaqat davlat boshqaruvi samaradorligini pasaytiradi, balki ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatadi va fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan ishonchini sezilarli darajada kamaytiradi. Olingan natijalar milliy qonunchilikning ayrim jihatlarini va xalqaro standartlar bilan uyg'unlashmaganligini, shuningdek, korrupsion harakatlarni erta aniqlash va ularga samarali qarshi choralar ko'rish mexanizmlarining yetarli emasligini ko'rsatdi. Bu esa korrupsiyaga qarshi siyosatni takomillashtirish va institutsional mexanizmlarni kuchaytirish zarurligini yaqqol tasdiqlaydi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, korrupsion jinoyatlar ko'pincha ko'p bosqichli va yashirin mexanizmlarga ega bo'lib, ular mansabdor shaxslar, tijoriy tashkilotlar va fuqarolar o'rtasidagi murakkab aloqalar orqali sodir etiladi. Shu bois, korrupsiyaga qarshi kurashishda faqat normativ-huquqiy choralar emas, balki ijtimoiy va institutsional mexanizmlar ham muhim ahamiyatga ega. Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, shaffoflikni oshirish, raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish va javobgarlikni mustahkamlash korrupsiyani kamaytirishda samarali vositalardir.

Bundan tashqari, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, korrupsion jinoyatlar iqtisodiy va ijtimoiy muhit bilan chambarchas bog'liq. Masalan, davlat xaridlari, litsenziyalash va moliyaviy nazorat

sohalarida korrupsiya xavfi sezilarli darajada yuqori bo'ladi. Shu bois, bu sohalarda profilaktik choralarni kuchaytirish va monitoring mexanizmlarini rivojlantirish dolzarb masala hisoblanadi.

Muhokama natijalari shuningdek korrupsiyaga qarshi siyosatning samaradorligi nafaqat qonunchilik sifatiga, balki uning ijrosi, nazorat mexanizmlari va fuqarolik jamiyati institutlarining faoliyatiga ham bog'liqligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tadqiqot ma'lumotlari korrupsiyaviy xavflarni aniqlash va oldini olishda tizimli yondashuvning muhimligini tasdiqlaydi. Bu yondashuvga huquqiy, institutsional va ijtimoiy choralarni birlashtirish kiradi, bu esa korrupsiyaga qarshi kurashning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Natijada, ushbu tadqiqot korrupsion jinoyatlarni ilmiy asosda tahlil qilish, ularning oldini olish va aniqlash mexanizmlarini takomillashtirishga oid muhim ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi. Tadqiqot natijalari shaffoflikni oshirish, javobgarlikni kuchaytirish va fuqarolik jamiyati institutlarini faol ishtirok etishga jalb qilish orqali korrupsiyaga qarshi kurashning samarali mexanizmlarini shakllantirishga yordam beradi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, korrupsion jinoyatlar nafaqat davlat boshqaruvi samaradorligini pasaytiradi, balki ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatadi va fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan ishonchini kamaytiradi. Tadqiqot davomida korrupsion jinoyatlarning turli shakllari, sodir etilish mexanizmlari va ularning ijtimoiy-huquqiy oqibatlari batafsil tahlil qilindi. Aniqlanishicha, korrupsion jinoyatlar murakkab va ko'p bosqichli bo'lib, ular ko'pincha mansabdor shaxslar va iqtisodiy agentlar o'rtasidagi yashirin bitimlar orqali amalga oshiriladi. Shu bilan birga, milliy qonunchilik va xalqaro standartlar o'rtasidagi ayrim farqlar ham korrupsiyaga qarshi kurashning samaradorligini cheklaydi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, korrupsiyaga qarshi kurashning samarali mexanizmlari faqat qonunchilikni takomillashtirish bilan cheklanmasligi, balki ijtimoiy, institutsional va texnologik choralarni ham o'z ichiga olishi zarur. Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, shaffoflikni oshirish, raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish, javobgarlikni kuchaytirish va fuqarolik jamiyati institutlarini faol ishtirok etishga jalb qilish korrupsiyani kamaytirishda muhim vositalardir. Tadqiqot natijalari shuningdek, korrupsiyaviy xavflarni aniqlash va ularning oldini olishda tizimli yondashuvning zarurligini tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot korrupsion jinoyatlarni ilmiy asosda tahlil qilish, ularning oldini olish va aniqlash mexanizmlarini takomillashtirishga oid muhim ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi. Tadqiqot natijalari shaffoflikni oshirish, javobgarlikni kuchaytirish, fuqarolik jamiyati institutlarining profilaktik rolini kuchaytirish orqali korrupsiyaga qarshi kurashning samarali mexanizmlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, tadqiqot korrupsion jinoyatlar bilan kurashish bo'yicha milliy siyosatni takomillashtirish va xalqaro standartlar bilan uyg'unlashgan strategiyalar ishlab chiqish uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat Kodeksi. Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga Qarshi Kurashish Qonuni. Toshkent, 2019.
3. Transparency International. Corruption Perceptions Index. Berlin, 2023.
4. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). Corruption and Economic Crime. Vienna, 2022.

5. OECD. *Anti-Corruption and Integrity in Public Sector*. Paris, 2021.
6. Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*. Cambridge University Press.
7. Heidenheimer, A. J., & Johnston, M. (2011). *Political Corruption: Concepts and Contexts*. Routledge.
8. World Bank. *Governance and Anti-Corruption Strategy*. Washington D.C., 2020.
9. Johnston, M. (2014). *Syndromes of Corruption: Wealth, Power, and Democracy*. Cambridge University Press.
10. Andrianov, V. I. (2018). *Korruptsiya i zakon: uchebnoe posobie*. Moskva: Yurayt.
11. Nye, J. S. (2002). *Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis*. *American Political Science Review*, 56(2), 417–427.
12. Rose-Ackerman, S. (1999). *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*. Cambridge: Cambridge University Press.
13. Heidenheimer, A. J. (2002). *Political Corruption: Conceptual and Comparative Perspectives*. Transaction Publishers.
14. OECD. *Preventing Policy Capture: Integrity in Public Governance*. Paris, 2022.
15. UNODC. *Corruption in Public Procurement: Global Survey*. Vienna, 2021.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).